

Plaats van handeling: een school in Oberwart, Oostenrijk. Jaar: 2001, de allereerste keer dat ik aan dit befaamde Open meedeed. Een vrolijke herinnering heb ik aan het toilettenblok van de school. Er was namelijk een spreuk op de muur aangebracht met een merkwaardige dubbele boodschap en een opvallende auteur. "Ei, scheissen kann wohl ein Jeder. So ein sündiger Mensch ist ein stinkender Madensack, ein rechter Teufelsbraten. Aber ob er es fein und gesittet tuet, darin steckt wohl ein Körnlein Nächstenliebe." Opgave voor de literaire puzzelaar: wie wenste deze krachtige boodschap aan de wereld mee te delen? (moet te doen zijn, piekert u nog maar even.) Overigens werd de boodschap lang niet door iedere toiletbezoeker ter harte genomen, te oordelen naar de zeer penetrante urinegeur in het toilettenblok. Dat was dan weer wat minder...

Maar nu iets anders. Als een speelronde enige tijd onderweg is wordt er vaak door spelers langs de borden gewandeld. De wandelschaker kijkt 'op halve kracht', want hij moet zijn eigen bord ook in de gaten houden. Maar soms wordt zijn oog getroffen door iets uitzonderlijks op een van de borden. Spektakel. Hij blijft wat langer staan kijken. Er komt nog iemand langs, die ziet ook dat er iets aan de hand is en nog iemand... en al gauw werken de kijkers als een magneet en ontstaat er vrij snel een flinke groep 'spektakeltoeristen'. Het lijkt voor degene die alleen de oploop ziet (en dus niet het proces ernaar toe) alsof er een lokgeur van het bordspektakel uitgaat die schakers aantrekt, spektakel-feromonen in actie. Het tafereel doet denken aan een verzameling wespen die zich om een bakje suikerwater verdringen. Er is wel een klein verschilletje: de kiebitzende wandelschakers weten zich los te rukken van de oploop wanneer de plicht aan hun bord roept, terwijl de kiebitzende wespen door het dolle heen collectief plegen te verzuipen.

Ik weet niet meer in welke ronde het was, maar op zeker moment bevond ik mij in zo'n grote groep bij een bord waar twee gekwalificeerde spelers met het eindspel K+2P versus K+pi bezig waren. Dit is zoals u weet een pittig eindspel, in sommige gevallen gewonnen voor de partij met de paarden (de geïnteresseerden verwijst ik naar de eerste referentie onderaan, de *zeer* geïnteresseerden naar de tweede). Dat dit zeldzame eindspel als spektakel de aandacht trok was dan ook niet vreemd. In het onderhavige geval liet de paardenmenner aan zijn opponent en de groep kiebitzers zien hoe het moest. Je kon tijdens deze openbare executie een speld horen vallen. Wat mij vooral is bijgebleven: dat de verliezer na het snel ondertekenen van de notatiebiljetten als de gesmeerde bliksem het bord verliet, niet langer in staat zijn tranen te bedwingen. Op zich al een aparte belevenis. Maar het echt rare is, dat er in mijn hersenpan twee versies bestaan m.b.t. wat er daarna gebeurde. In de ene is er sprake van een kort applaus, in de andere slechts van een pijnlijke stilte en een bedremmelde meute. Het eerste scenario betekent dat wij kiebitzers de geldende gedragsregels van de FIDE collectief overtraden, als er tenminste nog andere partijen bezig waren. Het andere scenario is 'alleen maar' ongemakkelijk. Dat zou die gespletenheid in mijn hersenpan misschien verklaren. Psychologie van de koude grond, ik weet het. En toch... ik ben er echt niet zeker van dat wij omstanders *niet* geapplaudisseerd hebben.

Nog eventjes terug naar de grandioze tekst in de eerste alinea. De auteur was natuurlijk Maarten Luther, wie anders?

.....

Ref.1 Karsten Müller, Frank Lamprecht, Grundlagen der Schachendspiele, 2003, p.21-22

Ref.2 André Chéron, Lehr-und Handbuch der Endspiele, Band II, 1964, p.220-244